

Kunstvakken in het voortgezet onderwijs

- [Culturele Kunstzinnige Vorming](#)
- [Invulling van het vak CKV](#)
- [Klassieke Culturele Vorming](#)
- [Kunstvakken I en Kunstvakken II \(vmbo\)](#)
- [Kunstvakken - oude stijl \(havo/vwo\)](#)
- [Kunst nieuwe stijl \(havo/vwo\)](#)
- [Het vak Kunst Algemeen \(KUA\)](#)
- [Het vak Kunst Beeldend/Dans/Theater/Muziek](#)
- [Cultuuraccommodaties en ondersteunende instellingen](#)
- [Meer informatie](#)

Op het voortgezet onderwijs kun je onderscheid maken tussen een aantal verschillende kunstvakken. Zo is Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV, of Klassieke Culturele Vorming op het gymnasium) een verplicht vak voor elke bovenbouwleerling. De andere kunstvakken in de bovenbouw zijn zowel op het vmbo als op de havo en vwo keuzevakken.

Onder cultuureducatie wordt verstaan: alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet. Vormen van cultuur zijn onder andere; beeldende vorming, audiovisuele kunst, media, letteren, dans, toneel, drama, muziek en materieel en immaterieel cultureel erfgoed. Cultuureducatie bevat actieve, receptieve of reflectieve componenten.

Culturele Kunstzinnige Vorming

Culturele Kunstzinnige Vorming is het kunst- en cultuurvak voor alle bovenbouwleerlingen in het voortgezet onderwijs. Voor het vmbo zijn 40 uren gereserveerd voor CKV, voor de havo 120 uren en voor het vwo 160 uren. In het schooljaar 2017-2018 verandert het examenprogramma CKV voor de havo en het vwo.

De algemene doelstelling van CKV is dat leerlingen door culturele ervaringen en inspirerende theoretische en praktijkgerichte lessen meer ervaring opdoen op het gebied van kunst en cultuur zodat zij in de toekomst kunnen bepalen welke culturele activiteiten voor hen zelf interessant, leuk of leerzaam zijn.

Invulling van het vak CKV

CKV is een vak met veel zelfwerkzaamheid. Leerlingen moeten zich goed voorbereiden op een cultureel bezoek en in een verslag of visueel materiaal hun ervaringen, waardering en interpretatie verwerken, voor hun (examen)dossier.

Leerlingen gaan er voor CKV regelmatig zelf op uit om informatie te verzamelen en ervaringen op te doen op cultureel gebied. Het eindexamen voor het vak CKV voor havo en vwo bestaat uit een examendossier, op veel scholen kunstdossier genoemd. Daarin bundelen de leerlingen verslagen, werkstukken (audiovisueel of digitaal mag ook) én eigen werk. Voor vmbo-leerlingen geldt ook dat zij een CKV-dossier aanleggen, maar hierin wordt zo min mogelijk geschreven. Het bestaat vooral uit foto- en filmmateriaal.

Als reflectie op hun dossier voeren de leerlingen een gesprek, schrijven zij een verslag of maken ze een presentatie. Voor hun dossier krijgen zij geen cijfer, de beoordeling wordt uitgedrukt met onvoldoende, voldoende of goed. De beoordeling van de activiteiten wordt in hun examendossier opgenomen.

Vanaf schooljaar 2017-2018 verandert het examenprogramma CKV op de havo en het vwo. Het verplichte aantal te bezoeken culturele activiteiten vervalt. Ook moeten leerlingen een

kunsta autobiografie maken over hun ervaringen met kunst.

CKV wordt op de havo en het vwo gegeven door leraren met een eerstegraads bevoegdheid voor een kunstvak of een taal. Voor CKV op het vmbo zijn alleen kunstdocenten bevoegd. Scholen benoemen bovendien één of twee kunstcoördinatoren, die onder meer contacten onderhouden met culturele instellingen en bemiddelingsinstanties.

Er zijn verschillende lesmethoden ontwikkeld voor CKV. Voor de praktische invulling van het vak zullen leerlingen en docenten vaak te rade gaan bij culturele instellingen en bemiddelaars in de regio. Daarom is het belangrijk dat scholen en culturele instellingen vaste relaties onderhouden.

Klassieke Culturele Vorming (KCV)

Klassieke Culturele Vorming (KCV) is verplicht voor leerlingen die examens in Grieks of Latijn doen. Gymnasiasten volgen dit vak in plaats van CKV. Bij KCV vormen leerlingen zich een beeld van aspecten van de antieke cultuur: o.a. de mythologie, het toneel, de beeldende kunst en de bouwkunst. Ook onderzoeken zij de invloed van de Griekse en Romeinse cultuur op de latere Europese cultuur. Daarnaast bezoeken zij theatervoorstellingen, expositie of musea. KCV wordt vanaf het schooljaar 2017-2018 samengevoegd met Latijn of Grieks. Een school kan daarnaast optioneel CKV aanbieden.

Kunstvakken I en Kunstvakken II in het vmbo

Het vmbo heeft 4 leerwegen:

- Theoretische leerweg
- Gemengde leerweg
- Kaderberoepsgerichte leerweg
- Basisberoepsgerichte leerweg.

Voor alle leerlingen in de bovenbouw van het VMBO is CKV verplicht. Bij CKV ondernemen leerlingen culturele activiteiten. In het vrije deel kunnen leerlingen kiezen uit een van de vakken beeldende vorming, muziek, dans of drama. In de theoretische en gemengde leerweg kunnen leerlingen hier ook examens in doen, in de andere leerwegen niet.

De kunstvakken - oude stijl (havo/vwo):

Scholen mogen kiezen of zij de kunstvakken oude of nieuwe stijl aanbieden. De kunstvakken 'oude stijl' zijn tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving (tehatex) en muziek. Dit houdt in dat theorie en praktijk van elkaar gescheiden zijn. Leerlingen doen geen praktisch centraal examen. Het praktische deel wordt getoetst in drie schoolexamens. Er wordt een centraal schriftelijk (theoretisch) examen in een van de vakken afgenomen.

Kunst – nieuwe stijl (havo/vwo):

Het vak kunst in de bovenbouw van de havo en het vwo bestaat uit twee delen die aan elkaar gekoppeld zijn: 'Kunst Algemeen' (KUA) en een kunstvak, zoals bijvoorbeeld de beeldende variant 'Kunst Beeldend' (KUBV).

De vakken kunst (beeldend), kunst (dans), kunst (drama) en kunst (muziek) bestaan uit een schoolexamen (meer specifiek en meer praktisch in te vullen) en een centraal examen (breed, en meer theoretisch). Alle "nieuwe" kunstvakken hebben hetzelfde centraal examen, dat met de verzamelnaam kunst (algemeen) wordt aangeduid.

Havo- en vwo-leerlingen hebben de keuze tussen vier profielen:

- Cultuur en maatschappij
- Economie en maatschappij
- Natuur en gezondheid
- Natuur en techniek

In alle profielen zitten vakken zoals Nederlands en Engels, maar ook het eerder genoemde vak CKV. In het profieldeel zitten de vakken die alleen de leerlingen volgen die dit profiel gekozen hebben. Daarnaast is er nog een vrij deel ($\pm 15\%$ van de totale studielast) voor een tweede profiel, of voor aanvullende modules. In het profiel Cultuur en maatschappij zit het vak Kunst. Naast een algemeen theoretisch deel (Kunst Algemeen, KUA), kiest een leerling een specifiek deel: Beeldend, Dans, Muziek of Drama.

Het vak Kunst Algemeen (KUA)

Kunst algemeen behandelt de algemene theorie (cultuurgeschiedenis) van beeldende kunst en vormgeving, muziek, dans en theater. Kunst algemeen wordt afgesloten met een centraal examen. Het vak KUA bestaat uit drie domeinen Domein A Vaardigheden, domein B Invalshoeken voor reflectie en domein C Onderwerpen. Er zijn zes kenmerkende periodes uit de kunst en cultuurgeschiedenis vastgesteld, waarvan er op de havo drie getoetst worden op het Centraal Examen, en op het vwo vier.

1. De cultuur van de kerk in de elfde tot en met veertiende eeuw;
2. De hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw;
3. De burgerlijke cultuur van Nederland in de zeventiende eeuw;
4. De cultuur van Romantiek en Realisme in de negentiende eeuw;
5. De cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw;
6. De massacultuur vanaf 1950.

De laatste twee modules worden altijd getoetst, de andere vier periodes wisselen steeds en worden van tevoren vastgesteld.

Het vak Kunst Beeldend/Dans/Drama/Muziek

Kunst Beeldend/Dans/Drama of Muziek bestaat voor een groot deel uit praktijklessen en een klein deel verdiepende theorie. Leerlingen kiezen voor één discipline. De praktische delen worden afgesloten met een schoolexamen.

In dit praktijkdeel van het vak Kunst, doen de leerlingen dus wel schoolexamen, maar geen centraal examen. De eindcijfers bestaan uit een aantal cijfers voor het vak Kunst Algemeen en een aantal praktijkcijfers. Samen vormen zij het eindcijfer voor het vak Kunst. Daarbij doen leerlingen centraal examen in Kunst Algemeen. Beide cijfers worden bij elkaar opgeteld om tot een eindcijfer voor op het diploma te komen.

Voorbeeld:

Het beeldende praktijkvak Kunst Beeldend (KUBV) is idealiter gekoppeld aan de theorie die bij het andere onderdeel van het vak Kunst hoort, namelijk Kunst Algemeen. Bij de periode Massacultuur kun je dan denken aan een opdracht over Beeldrecycling.

Leerlingen maken bij KUBV zelf beeldend werk met verschillende materialen, leren kritisch te reflecteren hierop en presenteren hun eigen werk. Hier hoort ook een deel theoretische verdieping op het praktijkvak bij.

De Cultuurkaart

Met Stichting CJP (Cultureel Jongeren Paspoort) is een contract afgesloten voor de verstrekking van een cultuurkaart voor het vak CKV. Ieder jaar wordt er minimaal € 5,- per leerling via de CJP Cultuurkaart beschikbaar gesteld voor culturele activiteiten. Als de school zelf nog eens € 10,- per leerling investeert, hoeven er geen productie- en distributiekosten te worden betaald en is de CJP Cultuurkaart gratis. Als scholen die investering niet doen, krijgen de leerlingen € 5,- als individueel tegoed en betaalt de school aan CJP € 2,- administratiekosten. Tot en met het schooljaar 2023-2024 staat het ministerie van OCW garant voor de extra € 5,-.

Cultuuraccomodaties en ondersteunende instellingen

Het vak CKV heeft de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen een enorme impuls gegeven. Steeds meer instellingen houden zich met educatie bezig en zien de noodzaak daarvan in. In Rotterdam organiseert de SKVR een CKV-platform waarin overleg plaats vindt tussen kunstcoördinatoren en vertegenwoordigers van culturele instellingen. Mocca brengt het cultuureducatie-aanbod in Amsterdam in kaart en ondersteunt scholen met het formuleren van cultuureducatiebeleid als onderdeel van het leerplan. AMUZE in Amsterdam richt zich vooral op de muzikeducatie. In Den Haag en Utrecht zijn respectievelijk Cultuurschakel en UCK actief op het terrein van de cultuureducatie.

Meer informatie

- Website [Landelijk Kennisinstituut Cultuur Educatie, LKCA](#)
- Website [Cultuurplein](#)
- Website [Cultuurkaart](#)
- Stichting Kunst voor Rotterdammers: [SKVR](#)
- Matcht Onderwijs en Cultuur in Amsterdam: [Mocca](#)
- Muzikeducatie in Amsterdam: [AMUZE](#)
- Cultuuronderwijs in Den Haag; [De Cultuurschakel](#)
- Utrechts Centrum voor de Kunsten: [UCK](#)
- Eindtermen examens: <https://www.examenblad.nl/homepage/2016>